

Damijan Renko: Vojni ujetniki na Gorenjskem 1991

Na slovenskih knjižnih policah je pristala zanimiva novost izpod peresa **Damijana Renka** o vojnih ujetnikih na Gorenjskem v času slovenske osamosvojitvene vojne 1991. Najbrž boste nekateri bralci začudeni, zakaj o tem pišemo v lovski reviji; preprosto zaradi nekaterih novih dejstev, da so pri tem dogajanju na Gorenjskem sodelovali tudi člani zelene bratovščine oziroma lovske družine. O tem smo sicer pisali v prvi in drugi izdaji zbornika *Slovenski lovci v vojni za Slovenijo 1991*, zdaj pa nekaj argumentiranih zgodovinskih resnic potrjuje še nova knjiga, ki je izšla v nakladi 1000 izvodov v založništvu **Polijskega veteranskega društva Sever za Gorenjsko**. Recenzent je bil dr. **Bojan Potočnik**, lektorica pa dr. **Sonja Čokl**.

Knjiga je kronološko zelo sistematična in bralca podrobneje seznanja z organizacijskim ustrojem organov za notranje zadeve na širšem območju Gorenjske pred slovenskim osamosvajanjem in nato v času vojne leta 1991. Besedilo dopolnjujejo mnogi skrbno izbrani dokumenti in fotografije, kar je tudi sicer dodana vrednost omenjene knjige. V njej so objavljeni tudi izvlečki iz spominov nekaterih vodilnih ljudi z območja **Uprave za notranje zadeve Kranj** in posameznih takratnih postaj **Milice**. Vojne ujetnike in prebežnike iz **Jugoslovanske**

Foto: Osebni arhiv Marjana Toša

Z leve: Franc Ekar, lovec in pred- sednik Planinskega društva Kranj pri Planinski koči Rozka in zave- tišču GRS; Peter Lukan, RTV SLO; Marjan Mejas, oskrbnik koč Rozka; Janez Longar, elek- tričar RTV; Franc Rogel, žičničar RTC Krvavec, in Angelca Mejas, oskrbnica v koči Rozka na Krvavcu 2. julija 1991 okoli 16.30 po drugem popoldanskem raketiranju RTV oddajnika

Ljudske armade (JLA) so tudi na Gorenjskem nameščali v zbirne centre tako kot drugod po Sloveniji. Največji, regijski zbirni center za vojne ujetnike in prebežnike iz JLA je bil na sejmišču v Kranju na Savskem otoku. Tega centra in dogajanje njemse dobro spominja tudi takratni direktor **Gorenjskega sejma**, dolgoletni gorenjski lovski funkcionar **Franc Ekar** iz Lovske družine Jezersko. Med drugim izpostavlja, da je njihova **Civilna zaščita** namenila posebno skrb in pozornost varovanju deponij – cistern, v katerih so bile shranjene velike količine amoniaka za hladilni sistem drsališča. Če bi prišlo do miniranja ali letalskega napada nanje, bi eksplozija amonijaka resno ogrozila ne samo vojne ujetnike in prebežnike iz JLA, temveč celotno prebivalstvo mesta Kranj. Ekar je v knjigi podrobneje nanizal spomine nadogajanja v omenjenem zbirnem centru in na Gorenjskem v času vojne leta 1991 nasploh. Pri tem je opozoril, da je bila v obdobju utrjevanja slovenske državnosti izjemno pomembna vloga slovenskih lovcev. Poudaril je, da so slovenski lovci v okviru krovne organizacije **Lovske zveze Slovenije (LZS)** pri izgradnji slovenske države izjemno aktivno sodelovali ter vložili veliko energije in dela, da je bilo nato slovensko lovstvo kar najhitreje mednarodno primerljivo, LZS pa kot samostojna lovska organizacija mlade države Slovenije sprejeta v Mednarodni svet za lovstvo in ohranjanje divjadi (CIC). To ni bilo nepomembno, saj smo slovenski lovci tako pomagali tlakovati poti za široko mednarodno priznanje mlade države Slovenije. Za ta prispevek je bila LZS odlikovana z zlatim častnim znakom svobode Republike Slovenije.

Ekar v svojem daljšem spominskem zapisu v knjigi navaja tudi, da so v lovskih družinah na Gorenjskem poskrbeli za temeljit nadzor nad razmerami v lovišču in niso ugotovili negativnih posledic vojne ne na lovskih objektih ne na divjadi. So pa lovci na terenu zbirali koristne informacije in jih posredovali Milici ter **Teritorialni obrambi** (TO). Po koncu spopadov in po odhodu JLA iz Slovenije so ravno predstavniki lovskih orga- nizacij predlagali oblastem, naj bi v obmejnih delih nove države zagotovili prosto gibanje, kar bi pomenilo približevanje standardom **Evropske unije**. Lovci so v obmej- nih predelih v vseh loviščih postali strokovno-upravljavsko aktivni in še vedno je gibanje v območju severne državne meje povsem neo- virano, je zapisal Ekar. Posebej je izpostavil nekaj najbolj angažiranih lovcev, med katerimi so bili **Miloš Bregar**, starešina LD Jošt, **Niko Bernard**, starešina in gospodar LD Jesenice, **Klavdij Mlekuž** in **Janez Dovžan** iz LD Dovje ter **Branko Galjot**, tajnik Zveze lovskih dru- žin Gorenjske in član LD Jošt. Z nastankom nove države Slovenije so se v lovske organizacije vrnile nekatere pozabljene prireditve in običaji, kot so lovi na štefanovo in lovske maše sv. Huberta.

Poleg spominov in ocen o dogajanju v regijskem zbirnem centru je v knjigi veliko dragocenih podatkov o zbirnih centrih drugih objektih na Gorenjskem. Podrobneje je predstavljena bogata kronologija dogodkov na mejnem prehodu Jezersko in na drugih prehodih. Jezersko je zanimivo še iz zornega kota lovske organizacije, saj so v dogodkih ak- tivno sodelovali tudi mnogi lovci. Knjiga je zato še ena potrditev doslej zapisanih ocen in analiz, da je slovenska lovska organizacija med osamosvojitveno vojno častno opravila svoje poslanstvo in da so mnogi lovci hrabro stopili na brani- ke domovine, ko ji je bilo najtežje. Tako kot lovci so bili aktivni tudi gorenjski planinci. Nekdanja JLA lovskih domov, v katerih so bila tudi tajna skladišča orožja in sedeži enot TO, ni napadla. Zato pa so na Gorenjskem napadli in raketirali zavetišče **Gorske reševalne službe** v koči **Rozka** na Krvavcu. Kočo je raketiralo jugoslovansko vojno letalstvo, in to kar dvakrat 2. julija 1991. Najprej so raketirali kočo, okoli 16.00 pa še RTV oddajnik Krvavec. K sreči žrtev ni bilo, ostali pa so grenki spomini in seveda materialna škoda.

Dr. Marjan Toš